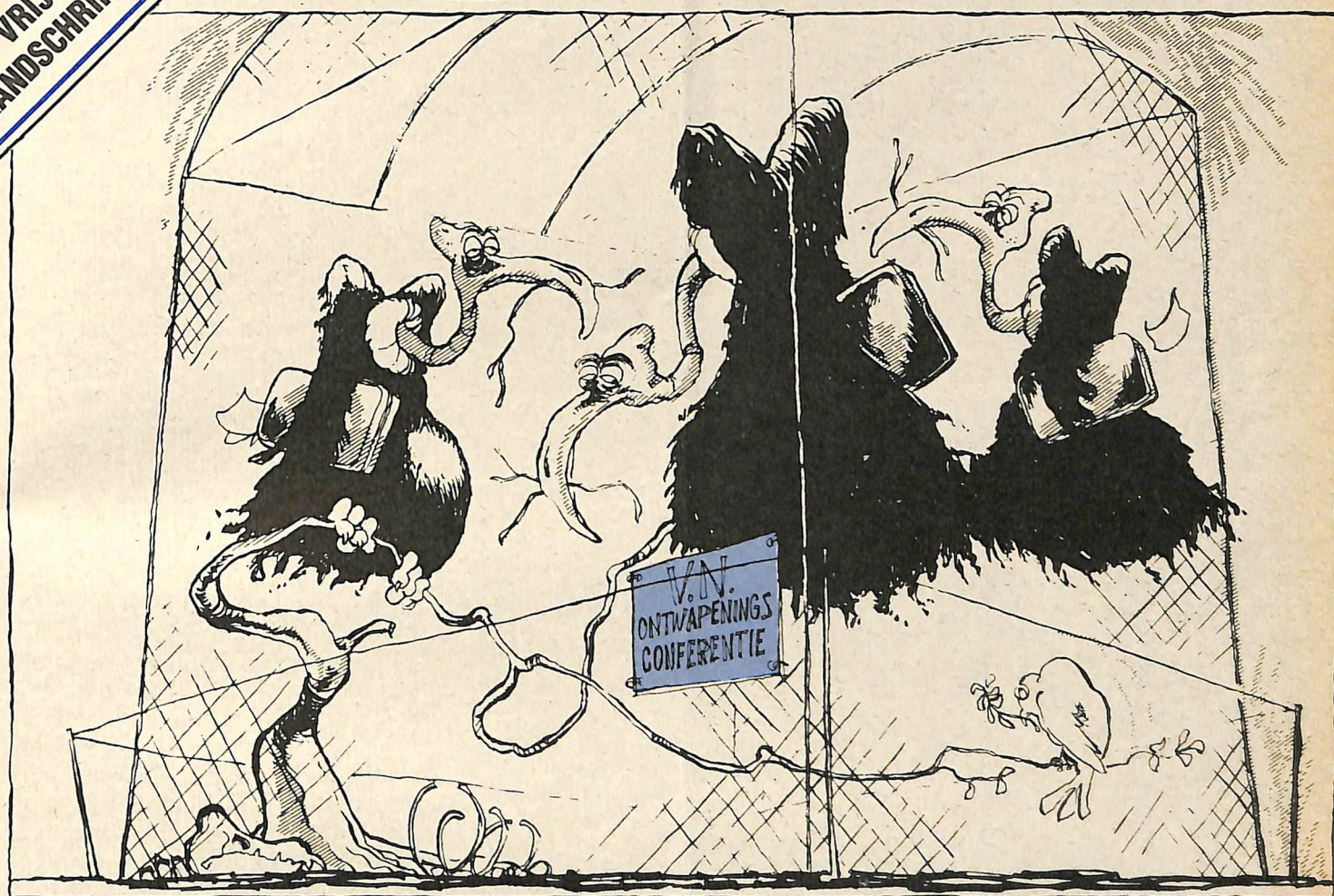

VRIJDENKERS SLAAN MUNT
UIT RANDSCHRIFT VAN DAALDER. ZIE PAG. 8

HUMANIST

Wijkske uitgave van het Humanistisch Verbond 37e jaargang nr. 12, 5-7-1982

NU LERING TREKKEN UIT KONKLUSIES

DISKUSSIE OVER VERNIEUWING VERBOND NAAR VOLGENDE RONDE

In februari verscheen er een speciale „Humanist” die de discussie aanzwengelde over het karakter van het Humanistisch Verbond en de rol die het in de samenleving kan spelen. Uitgangspunt was dat het niet goed gaat met het HV. Dat blijkt onder meer uit het feit dat het Verbond al jaren niet meer echt groeit. Wat is er mis met het HV? De leden werd hun mening gevraagd naar aanleiding van de notitie „Groeien gaat van binnenuit”, een prikkelende aanzet tot hoe het anders zou kunnen. Bijna vierhonderd leden grepen naar de pen en gaven vaak uitgebreid en vrijmoedig hun mening, spuiden kritiek en gaven suggesties voor veranderingen.

In de afgelopen maanden heeft u regelmatig in de „Humanist” kunnen ruiken aan boeketjes citaten uit binnengekomen meningen. Alle reacties zijn nu samengevat en het moment is gekomen om lering te trekken. Een eerste poging daartoe werd gedaan op een landelijke bijeenkomst van geïnteresseerden op 12 juni, waarover later meer. Laten we nu eerst kijken wat er valt af te leiden uit de binnengekomen reacties. Om precies te zijn kwamen er 368 reak-

ties binnen voor de sluitingsdatum van 15 april. Harde konklusies zijn eigenlijk niet te trekken, omdat het hier niet een enquête betreft die statistisch verantwoord is. Het is daarom zinniger om met de nodige slagen om de arm enige duidelijke tendensen uit de reacties te proberen te vissen.

Bij het lezen van alle – vaak kritische – meningen komt vooral het beeld naar voren van een Verbond dat aan alle kanten rammelt. Velen vinden het HV te

rationeel, te intellectueel, te elitair. Men ziet een Verbond dat zijn voorkeuren (prioriteiten) niet goed stelt, men ziet een organisatie met een structuur die niet voldoet, een club die zich niet goed presenteert in zijn publiciteitsmiddelen. (radio, televisie, „Humanist”). Veel leden vinden dan ook dat om te groeien het Humanistisch Verbond zijn aantrekkelijkheid zal moeten vergroten. Over hoe dat moet gebeuren, lopen de meningen uiteen.

Verder is het opvallend dat als we het hebben over het Verbond en de politiek, twee meningen scherp tegenover elkaar staan. Enerzijds zijn er de mensen die vinden dat het HV teveel aan politiek doet. Maar bijna evenveel zijn juist van mening dat het HV te weinig aan politiek doet. Hoe deze scherpe twee-

spalt van meningen in de praktijk werkt, hebben we trouwens vorig jaar mee kunnen maken rondom het touwtrekken over de standpuntsbepaling over de kernwapenproblematiek, de oprichting van het Humanistisch Vredesberaad en de opstanding van de (later uitgetreden) verontrusten. De zo verschillende reacties zijn nog eens een duidelijke vingerwijzing dat het HV een veelvormige (pluriforme) organisatie is, vooral als het gaat om de relatie met de politiek. Het lijkt daarom belangrijk dat voor iedereen helder is op welke wijze het HV zijn opstelling in politieke zaken bepaalt. En vooral dat het duidelijk is wat de rol en invloed van minderheids-groeperingen in het HV is. Daarmee kan worden voorkomen dat het HV de indruk wekt al schipperend te laveren tussen de verschillende meningen.

Op de op 12 juni gehouden bijeenkomst waarop door belangstellenden (velen namens gemeenschappen) werd gesproken over de binnengekomen reacties, noteerden we de volgende opmerkingen:

- Het Verbond moet de politiek niet uit de weg gaan, maar handelen op basis van de doelstellingen. Deze zijn niet verbonden aan één politieke partij.
- Het HV mag wel politieke uitspraken doen, maar er moet dan worden voldaan aan twee voorwaarden. Ten eerste moet de veelvormigheid (pluriformiteit) van het HV herkenbaar zijn. En ten tweede moeten de levensbeschouwelijke overwegingen uitgangspunt zijn en die moeten ook worden genoemd. Vooral sociaal-ethische uitspraken zijn noodzakelijk.
- Het HV moet duidelijker de grenzen van zijn eigen tolerantie bepalen. Vaak blijkt het nog veel te tolerant te zijn verdraagzaam te zijn.
- Vaker en sterker moet naar buiten worden gebracht waar het humanisme als levensovertuiging voor staat. Het HV moet veel strijdbaarder naar buiten treden. Daarbij is ook een veel duidelijker en simpeler benadering noodzakelijk. Momenteel hobbelt het HV vaak overal achteraan.
- Het HV moet groeien. Dat is nodig omdat het enerzijds als speerpunt moet

dienen bij de humanisering van de maatschappij, anderzijds onderdak moet kunnen geven aan hen die daar behoefte aan hebben.

- Groei is voor het HV een doel om een breder maatschappelijk draagvlak te verkrijgen. Maar groei is ook een middel om meer financiële mogelijkheden te vergroten.
- De Verbondsraad moet voor alle gemeenschappen toegankelijk zijn.
- Het landelijk bureau in Utrecht moet meer service verlenen aan leden en gemeenschappen in het land.
- Meer geld en functionarissen ten bate van de plaatselijke organisatie.

Zowel uit de reacties als op deze vergadering bleek weer dat veel leden voorstander zijn van meer vormen van binding met leden. Met name het idee van het invoeren van een lidmaatschap dat slechts een tientje per jaar kost (vergelijk de omroepen met hun „tientjesleden“). Velen vinden de huidige minimumkontributie nog te hoog voor groepen als AOW-ers, werklozen en jongeren.

Tot zover een globaal overzicht van wat er leeft onder de leden van het HV, enige voorzichtige konklusies en aanbevelingen voor veranderingen.

Hoe nu verder? Voorlopig zal de zeventienpagina's tellende samenvatting van alle 368 binnengekomen reacties boeiend voer zijn voor belangstellende leden, bestuursleden en functionarissen van het HV. Hopelijk doen zij er hun voordeel mee (Het rapport is nog verkrijgbaar door 5 gulden over te maken t.n.v. de Humanistische Pers te Utrecht, giro 58, onder vermelding van „Groeien Gaat“).

Daarnaast gaat de projectgroep Groei nu aan de slag om te komen tot een concept voor een kongresvoorstel waarin konkreet veranderingen ten aanzien van het HV zullen worden verwoord. Na verwerking van reacties hierop zal in oktober de projectgroep Groei een aangepast voorstel aan het hoofdbestuur aanbieden. Tegen die tijd zitten we al in november. Daarna gaat de procedure ter voorbereiding voor het kongres van start.

Hoewel velen het Humanistisch Verbond vaak een gebrek aan warmte verwijten, kan dat beslist niet gezegd worden van de houding van veel leden naar hun verbond. Uit de grote inbreng en betrokkenheid blijkt dat zij het HV een warm hart toedragen.

De „Humanist“ houdt u op de hoogte.

Hes van Huizen

HUMANITAS DOOR DE BOCHT?

„Humanitas dient uit te gaan van de mening dat het bezit en gebruik van kernwapens te allen tijde en onder alle omstandigheden moreel ongeoorloofd is, omdat het o.m. leidt tot uitholling van het beginsel van medemenselijkheid en zelfontplooiing.“ Deze aanbeveling voor een uitgangspunt als men gaat bepalen welke taken er voor Humanitas liggen op het terrein van de bewustwording inzake kernwapenproblematiek, scoorde hoge ogen tijdens een konferentie rond dit thema op 15 mei in Amersfoort. Deze konferentie was het uitloei-sel van een eind oktober vorig jaar genomen kongresbesluit.

Een andere hoog gehonoreerde aanbeveling is het op korte termijn stappen ondernemen die leiden tot officiële deelname aan het Humanistische Vredesberaad. Al met al kon Humanitas-voorzitter H. Rengeling aan het einde van deze goed voorbereide conferentie een map met zestien kantjes aanbevelingen in ontvangst nemen. Deze kwamen tot stand na een lange dag intensief en hoogstaand discussiëren in groepen rond de thema's *Ethische Aspecten, Nationale en Internationale Politiek, Mondiale Kontakten, Vredesopvoeding en Sociale Verdediging*. Na afloop van de gespreksgroepen werden in een gezamenlijke zitting alle aanbevelingen nog eens met een soort opiniepeiling onder de circa 80 deelnemers „gewogen“. Daardoor kan het hoofdbestuur bij het opstellen van een samenhangend geheel van voorstellen voor de

eind oktober a.s. te houden algemene vergadering rekening houden met de waarde die moet worden gehecht aan de diverse en zeer uiteenlopende aanbevelingen.

Veel van de aanbevelingen pleiten voor een positief beleid van Humanitas betreffende vraagstukken van vrede en veiligheid. Zo wordt enerzijds aanbevolen inhoud te geven aan het lidmaatschap van de Internationale Humanistische en Ethische Unie (IHEU) en haar vertegenwoordigers bij de Verenigde Naties, de Unesco en de Raad van Europa. Anderzijds wordt aanbevolen te streven naar versteviging en een meer onafhankelijke opstelling van een verenigd Europa. Maar ook wordt gepleit voor het ombouwen van de Verenigde Naties tot een organisatie waar mensen in plaats van staten vertegenwoordigd zijn, een soort wereldregering dus. Ook vraagt men zich af welke taak Humanitas heeft ten aanzien van verontruste mensen in het leger, de bewapenings-industrie e.d. Vredesopvoeding zou zo wel een zeer belangrijk onderdeel dienen te zijn van de lessen maatschappijleer (konfliktbeheersing en -oplossing) als wel dat het gehele onderwijs er van doortrokken zou moeten zijn. Het is thans aan het hoofdbestuur van Humanitas om uit deze en nog vele andere aanbevelingen een geheel van voorstellen te maken, waarbij recht wordt gedaan aan de grondgedachten van het merendeel der aanwezigen, dat vrede en veiligheid een fundamenteel onderdeel (zo geen absolute voorwaarde) is voor een zinvolle opbouw van de samenleving.

Chiel Verduijn

Humanist

Redaktie en vormgeving:
Hes van Huizen

Humanist is een tweewekelijkse uitgave van het Humanistisch Verbond
Oudkerkhof 11, Utrecht

Redaktieadres:
Postbus 114, 3500 AC Utrecht
Telefoon: 030-318145.

Abonnementsprijs voor niet-leden
f 25,— per jaar t.n.v. Humanistische
Pers

postgiro 58, Utrecht.

Gedrukt op kringlooppapier bij
Brouwer Offset bv, Utrecht.

ONTROERENDE GEDICHTEN UIT ZWART ZUID-AFRIKA

Die Dongas gaap

1.
kortbroekie
oopnekhempe
sondagagtermiddag
sakkie oosthuizen
kruis sy bene
vou sy arms
2.
by die stokresies
sit oom soois en grinnik –
hy tel die beeste soos hul
een-een verbyknor
3.
rugby op ons dorp
„vrystaat“, skree hulle
en grens loop oor
4.
sondagoggend in die kerk
dominee preek uit die katekrismis
hare op sy tanne
5.
moses trek sy tweedpak aan
die boordji wurg die skoene knyp
vandag gaan hy hulle met rubberparras
dreig
6.
die hoeners raas op blikkiesdorp
op my eentjie
gee ek ta die pit en kekkel ekke
7.
die „swart gevaar“ is raar hier
want ons laat paaie vurk
en vermy mekaar

ZOMERKURSUS FILOSOFEREN

Van 9 t/m 13 augustus zal de Internationale School voor Wijsbegeerte te Leusden een zomerkursus houden met als onderwerp „Filosoferen, een inleiding. In de cursus zal allereerst aandacht worden besteed aan algemene problemen die kunnen rijzen wanneer een filosoof zijn gereedschap bij uitstek, de taal, hanteert. Vervolgens zal een overzicht worden geboden van filosofie, ethiek, wijsgerige mensbeschouwing en sociale filosofie. Vallen er regels te geven voor het voeren van morele discussies? Hoe zien die regels eruit? Zijn er normen te vinden voor het inrichten van een betere maatschappij? En tenslotte: Verschilt een filosofische kijk op mensen van een wetenschappelijke kijk?

De cursus is bedoeld voor mensen beneden de 35 jaar, die iets (meer) van filosofie af willen weten.

Inlichtingen zijn te verkrijgen bij: Int. School voor Wijsbegeerte, Dodeweg 8, 3832 RD Leusden, Tel.: 033-15020.

Laatst kreeg ik van kennissen in Swaziland (een onafhankelijke enklave in Zuid-Afrika) twee gedichtenbundels toegestuurd, waarvan ik één, met de bovengenoemde titel, heel goed vind, van Wopko Jensma. Een oer-Friese naam van een Zuid-Afrikaans dichter, die zich heel sterk geïdentificeerd heeft met de ziel en het lot van de onderdrukte negers. Hij schrijft ontroerende gedichten in het Engels en een soort neger-dialekt van het Afrikaans, die de onwetendheid, de onmacht en de nog ingehoude woede van de geknechte negers erg goed uitdrukken. Het zijn gedichten, die door de taalbarrière vaak niet makkelijk te begrijpen, maar goed aan te voelen zijn.

De bundel is in Zuid-Afrika (dat kan

daar toch nog blijkbaar!) zeer verzorgd uitgegeven en is geïllustreerd met houtsneden (neger-motieven) van de dichter zelf. Het boekje is erg de moeite waard voor mensen, die zich het apartheidslijden in Zuid-Afrika aantrekken en het van binnenuit (en dan nog in een „stamverwante“ taal...) willen meebeleven. Daarbij steunen ze ook nog de dichter en zijn vrouw.

Albert Nieuwland

SING FOR OUR EXECUTION by Wopko Jensma, Ravan Press, P.O. Box 31910, Braamfontein, 2017 Suid Afrika.
Te bestellen bij: Cock en Mieke van der Post, University College, P. B. Kwaluseni, Swaziland.

Eén van de houtsneden waarmee de gedichtenbundel is geïllustreerd.

Seksuele relaties met kinderen

WAAR LIGT DE GRENS?

Twee opvattingen stonden tegenover elkaar op het in juni gehouden symposium over seksuele kontakten met kinderen, georganiseerd door de Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn. Vooral uit kringen van de zedenpolitie, welzijnsinstellingen en de wetenschap bleek grote belangstelling voor deze studiedag met de titel: „Waar ligt de grens?“. Opmerkelijk was dat het meest vrijzinnige geluid viel op te tekenen uit de mond van prof. dr. M. Zeegers, hoogleraar in de gerechtelijke psychiatrie en actief lid van de gereformeerde kerken. Een duidelijk behoudender stem liet prof. Mr. M. Rood-de Boer klinken; zij is buitengewoon hoogleraar kinderrecht en kinderbescherming. En humaniste.

Seks met kinderen is sinds enkele jaren onderwerp van veel discussie, ook in de media. Van grote invloed is onder meer geweest de tv-uitzending „Een Groot Uur U“ over pedofilie, gepresenteerd door Koos Postema. Ook in de wetenschap neemt de aandacht voor dit thema toe. Met name de vermeende schadelijkheid van seksueel contact tussen een volwassene en een kind is daarbij onderwerp van onderzoek. Die schade kan eigenlijk niet worden aangetoond, tenzij er sprake is van geweld of dwang.

Angst voor teveel liefde

In Nederland is seks tussen iemand boven de 16 jaar met kinderen beneden 16 jaar verboden. Mevrouw Rood-de Boer vindt het verstandig die grens te handhaven, de heer Zeegers zou het liefst de leeftijdsgrens zien verdwijnen of op z'n minst willen verlagen tot 12 jaar. Een van zijn stellingen luidde dat het strafbaar stellen van seksuele handelingen die plaatsvinden zonder dwang, bedreiging of geweld, veel meer kinderbeschadiging opleveren dan kinderbescherming“. Zeegers legt dus de nadruk op seksueel geweld, dat door de overheid moet worden bestreden. Geweld vormt immers een aantasting van de persoonlijke keuzevrijheid. Zeegers vindt dat de rechter geweld altijd moet veroordelen, of het nu om kinderen dan wel om volwassenen gaat. „Het is zot dat we bang zijn voor een teveel aan liefde voor kinderen, terwijl ouders die hun kind sláán veel minder verdacht zijn. We zijn in ons contact veel te bang voor de liefdevolle aanraking.“ Zeegers verwees op het symposium naar de bijbel waarin naast het geestelijk contact ook het lichamelijke wordt geëerd. Hij gaf achterdochtige collega's een veeg uit de pan: „Psychiaters hebben de neiging de bestaande orde te schragen en hun vakkundig oordeel te konformereren aan de heersende moraal. Soms noemen zij revolutionaire gezindheid een ziekte, soms masturbatie, soms seksuele lust, dan weer beweren zij precies het tegenovergestelde. Vertrouw dus in zulke zaken niet op de deskundigheid van een psychiater.“

Maatschappelijk kwetsbaren beschermen

Mevrouw Rood-de Boer was van oordeel dat de leeftijdsgrens van 16 jaar ge-

handhaafd moet blijven. Enerzijds om wetstechnische redenen en internationale afspraken, anderzijds om de bescherming van de maatschappelijk kwetsbaren waartoe zij ook kinderen beneden 16 jaar rekent. „Het machtsverschil tussen boven- en beneden- 16-jarigen is te groot dat de strafwetstelling gemist kan worden.“

In tegenstelling tot Zeegers vertrouwt zij wél op psychiatrisch materiaal, al noemt zij in dit verband niet de rapportages van meer verlichte psychiaters, en wél het oordeel van dr. Th. Cohen-Mathijssen, kinderpsychiater en bestuurslid van de sekte Kinder- en Jeugdpsychiatrie van de Nederlandse Vereniging voor Psychiaters. Deze liet op het symposium horen dat ouders maar onzeker worden over hun opvoedingskwaliteiten als kinderen relaties aangaan met andere volwassenen. Kennelijk zijn in haar opvatting ook ouders maatschappelijk kwetsbaar en verdienen ook zij bescherming van de overheid. Mevrouw Cohen-Mathijssen is daarbij van mening dat ouders in de regel de beste opvoeders voor hun eigen kind zijn.

Uiteraard kan de heer Zeegers zich niet erg vinden in deze mening: „Wettelijke strafbepalingen die zo ruim zijn geformuleerd dat ook onschuldige handelingen eronder vallen, ondermijnen het

recht en horen thuis in een politiestaat.“ En in het verlengde hiervan merkte hij op dat: „Diktaturen altijd kuis zijn (een citaat van Brongersma). Dit maant tot voorzichtigheid ten opzichte van zedenmeesters.“

En daar kon mevrouw Rood-de Boer het weer mee doen, want was zij het niet die in de discussie tegenwierp dat handhaving van de 16-jaargrens in de wet „niet hoeft te betekenen dat er altijd vervolgd wordt“? Zij gaf te kennen in dit verband vertrouwen te hebben in het optreden van politie, justitie en kinderbescherming. Hoewel ook Zeegers daar niet aan twijfelde vond hij het onjuist om eventuele vervolging afhankelijk te stellen van de goede wil van de betrokken agent of rechter. Immers, rechtsongelijkheid kan dan het gevolg zijn.

Kindbeeld bepaalt mede de opvattingen

Het symposium maakte duidelijk dat de maatschappelijke opvattingen over pedofilie nog altijd verdeeld liggen, ook onder deskundigen. Het gaat hierbij niet alleen om een juridisch vraagstuk. De diepere achtergrond van onze opvattingen over pedofilie is kultuurfilosofisch bepaald zoals de Belgische moraalwetenschapper dr. B. Carlier opmerkte. „Waar we in feite over praten is onze visie op seksualiteit en onze kijk op kinderen. Zien we kinderen vooral als zwak en onschuldig, of nemen we het zelfbeschikkingsrecht van een kind serieus? Het verzwegen uitgangspunt van veel opvoeders is nog steeds: kinderen hebben geen seksuele gevoelens en als ze die toch hebben, dan is dat ongewenst. Welnu, een grotere minachting voor het kind is nauwelijks denkbaar.“

Bert Boelaars

Nemen we het zelfbeschikkingsrecht van kinderen serieus?

foto: Hes van Huizen

MEVROUW VAN PRAAG ONTVANGT EERSTE NUMMER VAN REKENSCHAP OVER LEVEN EN WERK VAN JAAP VAN PRAAG

Henk Bonger biedt mevrouw Van Praag-Hoff het eerste nummer aan van het speciale nummer van Rekenschap dat geheel is gewijd aan een terugblik op leven en werk van Jaap van Praag, de vorig jaar overleden grondlegger van het moderne humanisme in Nederland. Rechts kijken Jan Brandt-Corstius en zijn vrouw toe. De uitreiking vond plaats ten huize van mevrouw van Praag waar tot vorig jaar de redactie van Rekenschap vergaderde.

Het speciale nummer (80 pagina's) bevat onder andere bijdragen van Anton Constandse, Wim van Dooren, Marcel Fresco, Henk Bonger en de theoloog Schillebeeckx. Ook is een overdruk opgenomen van het in 1941 verschenen artikel van Jaap van Praag „De Renaissance”.

HOI-bibliothecaris Bert Gasenbeek stelde een keuze-bibliografie samen van het werk van Van Praag. De prijs van dit nummer van Rekenschap is slechts tien gulden (inklusief verzendkosten) doordat de stichting Weezenkas een subsidie verleende. U kunt dit speciale Van Praag-nummer bestellen door f 10,- over te maken op giro 582293 t.n.v. Stichting Socrates te Utrecht onder vermelding van „juninummer Rekenschap”.

BRITSE HUMANISTEN RICHTEN ZICH VOORAL TEGEN KERKELIJKE INVLOED

Red Lion Square in het hartje van Londen op een druilerige voorjaarszondagochtend: een plantsoentje met voor het merendeel woonhuizen en enkele kantoren er omheen. Aan de rand van een grasperkje, half onder de bomen, een onlangs onthulde buste van Bertrand Russell in zijn jonge jaren. Het is niet toevallig dat dit beeldje op dit pleintje staat want in een van de hoeken van het pleintje is Conway Hall Humanist Centre gelegen, de wat vergane glorie van de in 1793 gestichte Ethical Society. Oorspronkelijk was de Sociëteit gevestigd op „South Place”.

Het is de enige plaats in het Verenigd Koninkrijk waar elke zondagochtend een humanistische bijeenkomst wordt gehouden. In de aanvang waren dat vrijzinnige dominees in vaste dienst, maar sinds lang is men afgestapt van een vaste dominee of „leader” voor deze bijeenkomsten en thans werkt men met een zeer uiteenlopende groep sprekers.

Deze ochtend spreekt Nicolas Walter,

een medewerker van de Engelse vrijdenkersorganisatie, over „Humanism and Feelings” voor circa 50 mensen. Voor het merendeel zijn het vaste en wat oudere bezoekers van deze bijeenkomsten. In zijn inleiding zet hij zich vooral af tegen het idee dat zij die geen godsdienstige gevoelens hebben, niet in staat zouden zijn tot creatieve arbeid. Hij illustreert zijn betoog door het noemen van een groot aantal kunstenaars, die uitgesproken atheïsten waren. Ook geeft hij als voorbeeld een aantal als christenen te boek staande kunstenaars, die in hun kunstwerken echter geen sporen hebben nagelaten van wat verondersteld wordt christelijke inspiratie te zijn.

De gespreksleidster van deze ochtend is Barbara Smoker. Zij wijst in haar slotwoord op de acties in verband met het bezoek van de paus dat aan het einde van de maand (mei) zal plaatsvinden. Onder de naam P.O.P.E. (People Opposing Papal Edicts, Mensen tegen pauselijke voorschriften) voert de National Secular Society deze actie, die zich vooral richt tegen „zijn bekrompen politiek, speciaal voor wat betreft geboortekontrolle, vrouwenrechten, echt-

(vervolg op pagina 8)

BRIEVEN VAN LEZERS

Maksimum lengte van ingezonden brieven: 250 woorden. Redactie heeft recht in te korten.

De redactie van de „Humanist” streeft ernaar het taalgebruik in de „Humanist” eenvoudiger te maken. Daarom een dringend verzoek aan brieven-schrijvers: vermijd moeilijke woorden, schrijf korte zinnen.

Is arbeid een morele verplichting?

In het eerste deel van het interview met Arie den Broeder in de Humanist van 5 mei j.l. verdedigt deze onder meer de stelling dat arbeid een morele verplichting is.

Met deze stelling lijkt Den Broeder zich aan de zelfde onderwaardering van de „zelfredzaamheid” te bezondigen, die hij anderen verwijt. In feite poneert hij (stelt hij, red.) immers dat de mens niet zonder werk kan: hij weet dat het voor anderen onplezierig zou zijn als zij merken dat de maatschappij geen beroep meer op hen doet.

Vanzelfsprekend is het Den Broeders goed recht om dit calvinistische standpunt te huldigen, zo goed als de door hem ten onrechte als katholiek betitelde KWJ er een andere mening op na kan houden (KWJ is inmiddels een even inhoudsloze lettercombinatie als bijvoorbeeld VPRO).

De gedachte dat werk geen morele verplichting is, wordt echter niet alleen door „maatschappelijke guerrilla's van katholieke huize” gepredikt. Zo wijst de Canadese politieke filosoof C.B. Macpherson er op dat het einde van de periode nadert waarin een samenleving louter op haar rijkdom of macht wordt beoordeeld. Als criterium voor een goede samenleving stelt hij voor de mate waarin ieder de mogelijkheid heeft om zijn vermogens te maximaliseren. Door het soort werk of door de (ondergeschikte) positie waarin werk uitgevoerd moet worden, hoeft die maximering niet meer bij uitstek op het werk plaats te vinden. Velen menen dat eerder het omgekeerde het geval is. Zij wijzen op de ziektecijfers, op het absentisme (afwezig zijn, red.) i.h.a. en op het verschijnsel van de „vrijwillige werkloosheid”. Zij wijzen op de mensen die hun

leven niet meer door de arbeid willen laten bepalen. Mensen die zichzelf menen te kunnen redden zonder te werken, ondergraven daarmee een fundament van de markteconomie, hetgeen zowel op ideologische als op materiële weerstanden stuit. Ik heb er echter geen ideologische bezwaren tegen wanneer er een breuk ontstaat met de protestante moraal. Dat men door een dergelijke keuze op kosten van de gemeenschap leeft, acht ik niet relevant. De gemeenschap onderhoudt nu eenmaal zeer velen, wier werk niet algemeen als zinvol wordt ervaren. De vrijwillig werklozen werpen in ieder geval nog als maatschappelijke vrucht af dat ze niet meer meekoncurreren op de markt van onvrijwillig werklozen.

Y. Buruma (Leiden)

Ging het Engeland om de nationale eer?

Met verontwaardiging nam ik kennis van het artikel in de Humanist van 25 mei j.l. over de Falkland eilanden door M. W. Verduijn in uw rubriek „Geciteerd”. Gaarne hierover het volgende: Het is merkwaardig dat men de laatste tijd zo bitter weinig hoort over de schending van mensenrechten in Argentinië. Nog voor kort had men de mond vol van verdwijningen en martelingen. Gelden werden bijeen gezameld om te helpen het aan de macht zijnde regiem te vuur en te zwaard te bestrijden. Dit land, waar bijvoorbeeld de naam indiaan nog altijd een vies woord is, begaat een oorlogsdaad door een eilandje, waarvan de bewoners unaniem voor de Britse, lees democratische, bestuursvorm kiezen op laffe wijze in bezit te nemen.

Dan citeer ik de „Humanist”: „De krijgshaftige houding van Engeland met een beroep op de nationale eer is minstens even bedenkelijk”.

Ja, het staat er inderdaad, de reactie van Engeland is minstens even bedenkelijk, een zin die verder gaat met de insinuatie (verdachtmaking, red.) dat het de Britten slechts om de nationale eer zou gaan...!

Mag het misschien respekt afdwingen dat de Engelsen niet wijken voor geweld, dat zij hun landgenoten het lot willen besparen om op barbaarse wijze geregeerd te worden? Waar blijft het einde wanneer de moed gaat ontbreken om geweld te keren? Hoeveel landen kijken niet uit naar gebieden met een geografisch omstreden ligging.

Tenslotte dit, niet Engeland doch Argentinië is deze verschrikkelijke oorlog begonnen. Had Engeland anders gereageerd en zijn landgenoten in de steek gelaten dan had men immers de mond vol gehad van het „Perfide Albion”. (trouweloze Engeland, red.).

L. H. Metz (Zeist)

Mijn ervaringen met twee symposia

Na m'n eerste Socrates-symposium over humanisme en opvoeding, had ik het gevoel van: was dit het nou. Het bleef voor mij veel te oppervlakkig. Het

grootste gedeelte van de tijd werd gepraat over verantwoordelijkheden van de opvoeders. Als ik aan opvoeden denk, ga ik in de eerste plaats uit van het kind en niet van de moeilijkheden en problemen die ik als opvoeder tegenkom. Natuurlijk is dat ook belangrijk, maar op deze avond werd bijna over niets anders gesproken. Er werd hopelijk wel naar elkaar geluisterd maar slechts zelden reageerde men op elkaar. In ieder geval heeft dit symposium me bezig gehouden, maar niet op de manier die ik verwacht had.

Met deze ervaring ging ik naar het volgende symposium, humanisme en emancipatie. Ik had verwacht te horen hoe andere mensen met hun emancipatie bezig zijn en hoe ze dat beleven, wat voor problemen, twijfels, irritaties en goede dingen ze meemaken in hun ontwikkeling. Had ik bij m'n eerste symposium een onbevredigend gevoel, nu was het na afloop meer een enorme kater.

Ik wil niet ingaan op de twee gastsprekers, maar op de discussie erna en op de opzet van dit en het vorige symposium. De „diskussie” werd weer een opsomming van persoonlijke meningen, emoties en ervaringen en er werd zelden op elkaar gereageerd. Ik denk dat het aan de opzet van de symposia ligt. Een grote groep mensen kan vragen stellen aan een forum, waarop het forum antwoord geeft. Ten eerste wil ik op zo'n avond geen vragen stellen. Ten tweede aan een antwoord heb ik niet veel, daar kan ik verder weinig mee. Ik kom op zo'n symposium om m'n gedachten te vormen door met mensen te discussiëren. Een ander aspect van deze opzet is dat mensen naar een mikrofoon moeten lopen, dat weerhoudt mij en ik denk ook andere mensen iets te zeggen. Op deze manier kunnen maar een handjevol mensen hun mening of gevoelens kwijt. Ik vind dat erg jammer.

Henk ter Heide

(Ingekort door redactie)

Naschrift:

De doelstelling van de Socrates-symposia is vooral om bepaalde thema's op een studie-achtige wijze uit te diepen. Wie behoefte heeft aan het uitwisselen van persoonlijke ervaringen, kan beter terecht in de ontmoetingsgroepen die door het HV worden georganiseerd. Deze zijn kleiner van opzet waardoor er ruim gelegenheid is voor een persoonlijke gedachtenwisseling. Hoewel er zeker nog een en ander aan de opzet van de symposia is te verbeteren (daar wordt aan gewerkt) ligt het óók aan de verwachtingen van de deelnemers of men er iets van zijn of haar gading kan vinden.

Bert Boelaars

Met ingang van dit nummer zal de „Humanist” zoals gebruikelijk is in de zomertijd één maal per maand verschijnen. Dit betekent dat de volgende nummers respectievelijk verschijnen op 5 augustus, 5 september en 5 oktober.

De redactie

Kritische humanisten: prioriteiten stellen en HV-beleid daarop toetsen

Dat wij ons georganiseerd hebben als „kritische humanisten“ is niet ingegeven door de gedachte dat wij alleen kritisch zouden zijn. Anneke Flörke, die in de „Humanist“ van 25 mei aangeeft geen sympathie te hebben voor de Beweging van kritische humanisten, behoeft wat dat betreft dus geen bezwaar aan te tekenen. Wij willen ook de inzet of bedoeling van andere humanisten niet ter discussie stellen. Door ons kritische humanisten te noemen willen wij een bepaald aksent leggen dat in het hiernavolgende wordt verduidelijkt. Het humanisme gaat ervan uit dat de mens het vermogen heeft zich criteria te scheppen voor goed en kwaad, voor waar en onwaar, mooi en lelijk, rechtvaardig en onrechtvaardig en het roept mensen op alles wat zich aandient aan die criteria te toetsen. Wij willen dit aspekt van het humanisme benadrukken. Daarbij hebben we konkrete prioriteiten aangegeven (strijd tegen bewapening, de onderdrukking en armoede in de Derde Wereld, tegen de sociaal-ekonomische onrechtvaardigheden in Nederland, tegen de opgelegde rolverdeling tussen man en vrouw en tegen alle vormen van diskriminatie). Hieraan willen we het beleid van de humanistische organisaties toetsen. Met het hanteren van de term „kritische humanisten“ beogen wij ook een permanente bezinning op het humanisme zelf. Het humanisme heeft een ongodsdienstige signatuur (*karakter, red.*) in die zin dat het leven en wereld wil begrijpen en benaderen via menselijke vermogens. Het humanisme benadrukt – zo kan in het kort worden gesteld – ook de mens-wereld samenhang. Daarnaast kan van het humanisme worden gezegd dat het een systeem van uitgangspunten over de mens bevat waarin de mens als het hoogste goed wordt beschouwd en die zich manifesteren in een streven om in de praktijk de beste voorwaarden voor het menselijk geluk te realiseren. Naar onze mening staat het humanisme dan niet tegenover elke godsdienstbeleving. Het verzet zich tegen fundamentalisme en dogmatisme. Maar het staat ook tegenover konformisme, nihilisme en tegen de levensovertuiglijke grondslagen van fascisme en stalinistisch marxisme. In Nederland heeft het humanisme zich in het verzuild systeem geplaatst tegenover de kerken, en heeft daarmee een bepaald aksent verkregen. Maar instituties kennen hun eigen wetmatigheden. Zij verlengen hun eigen voortbestaan. Dat betekent dan dat er een inherente (*hiermee onafscheidelijk verbonden, red.*) tendens (*neiging, red.*) in het geïnstitutionaliseerde (*georganiseerde, red.*) humanisme (het HV) is om aandacht te besteden aan handhaving en uitbreiding van het ledenbestand, of het vergroten van subsidies. Daarbij dreigt het gevaar dat het HV dan niet alleen komt te staan tegenover fundamentalistische of dogmatische godsdienstbeleving, maar tegen elke – ook humanistisch getinte – godsdienstig-

heid, terwijl bovendien de profilering (*het zich onderscheiden, red.*) van het humanisme t.o.v. konformisme, nihilisme, fascisme en stalinisme niet tot zijn recht komt.

Een aktie van het HV voor een ander opschrift op de rand van de gulden is misschien principieel terecht, maar voor ons – juist als humanist – niet zo belangrijk als een mogelijke ondersteuning door het HV van een demonstratie tegen de plaatsing van kruisakketen in West-Europa.

Wij twijfelen niet aan de goede bedoelingen van de humanisten en HV-leden die op dit soort punten met ons van mening verschillen, maar wij vinden wel dat zij de verkeerde prioriteiten stellen. Wij willen onze humanistische overtuiging binnen het HV door laten klinken. Wij zien niet wat er op tegen is ons binnen het HV te organiseren. Het sluit bijvoorbeeld niet uit dat wij in de verbondsstructuur (gemeenschappen, verbondsraad, hoofdbestuur) meefunktioneren.

Tenslotte: Het HV heeft duidelijke uitgangspunten, bijvoorbeeld in het „Humanistisch Perspektief“ en in de kernwapenverklaring van september 1980. Maar uitgangspunten horen door te werken in de praktijk. Wat de kernwapenverklaring waard is blijkt ook uit de opstelling van het HV ten opzichte van de demonstratie van 21 november 1981 en ten opzichte van het Humanistisch

VERBOND OP RTV

radio

NA VIJFEN EN ZESSEN
elke dinsdag 18.30-19.00 uur op Hilversum 2

KINDERVRIENDSCHAP deel 1
zondag 11 juli 1982, 9.30 uur - 10.00 uur, Hilversum 2
Een programma van Riëtte Kuin

KINDERVRIENDSCHAP deel 2
zondag 18 juli 1982, 9.30 - 10.00 uur, Hilversum 2
Een programma van Riëtte Kuin.

televisie

VIJF MINUTEN BEDENKTIJD
zondag 11 juli 1982, 21.55 - 22.00 uur, Nederland II
Stefan Verwey tekent kinderen in hun spel anno 1982.

Vredesberaad. Wij zullen ons niet alleen met uitgangspunten en beginselen bezighouden, maar zeker ook met wat het HV daarmee doet. Hoe precies en op welke manier is onderwerp van nader beraad. In augustus kunnen wij daarover meer melden.
namens de Beweging van kritische humanisten, Rob Buitenweg en Peter Derkx

Diskussie over vrijwilligerswerk

Vrijdag 2 juli om 23.10 uur via Nederland 1.

Het Humanistisch Verbond zendt op vrijdag 2 juli een diskussieprogramma uit over vrijwilligerswerk. Gespreksleider Wouter van Dieren praat dan met vrijwilligers en hun betaalde collega's over hun manier van samenwerken en hun onderlinge konflikten. Tevens wordt met vertegenwoordigers van de vakbeweging gepraat over de bedreiging van vrijwilligerswerk voor de werkgelegenheid. En met vertegenwoordigers van de overheid over de problemen waarvoor werklozen zich gesteld zien wanneer zij vrijwilligerswerk willen gaan doen.

Samenstelling: Anneke Rooijens, Piet Brinkman en Rommert Kruithof.

BIJ VRIJDENKERS IS RIJKSDAALDER EEN STICKER WAARD

Vorige maand startte de vrijdenkers vereniging „De Vrije Gedachte“ met een zogenaamde muntactie. Door het plakken van ronde stickers op rijksdaalders willen de vrijdenkers protesteren tegen het traditionele randschrift op onze Nederlandse guldens en rijksdaalders. De stickers hebben de tekst „god van de rand“ en „'t randje van de munt had zonder god gekund“. Volgens de vrijdenkers wordt er weinig rekening gehouden met de algemeen levende

wens in Nederland tot scheiding van kerk en staat. Dit blijkt dan bijvoorbeeld uit het randschrift op de munten „God zij met ons“.

Stickers voor de rijksdaalders zijn voor gegadigden te bestellen via giro 274551 ten name van „De Vrije Gedachte“ te Rotterdam (postbus 1087). Eén vel met 24 stickers kost één gulden. HvH)

HV-KONGRES 1983 VINDT PLAATS IN AMERSFOORT

Het is nog ver weg, maar laten we het toch maar alvast aankondigen: op 28 en 29 mei volgend jaar vindt het vijftienvigste kongres van het Humanistisch Verbond plaats. Plaats van verzamelen is Amersfoort. Het belooft een belangrijk kongres te worden, maar er is momenteel nog weinig over bekend. Uiteraard houden we u precies op de hoogte. (HvH)

VERVOLG ARTIKEL BRITSE HUMANISTEN

scheiding, homoseksualiteit en abortus.“ Deze nationale sekularisatievereniging heeft een strijdbaar karakter; te vergelijken met de vrijdenkersbeweging in Nederland. Het is overigens amusant enige dagen later in KRO's Brandpunt Barbara te zien optreden in het verlengde van de oppositie, die Engelse protestanten voeren tegen het bezoek van de paus. Het wordt in deze uitzending allerm minst duidelijk dat zij niet tegen het bezoek van de paus is en ook niet dat zij geen protestantse is, maar dat zij alleen geen goed woord over heeft voor de bekrompen politiek van de paus.

In haar slotwoord vestigt zij ook de aandacht op een aktie die door de Gay Humanist Group (een zelfstandige organisatie van humanistische homoseksuelen) ter gelegenheid van het bezoek van de paus is gestart en die gaat over het zich laten uitschrijven als kerklid, opdat men „buitengesloten wordt van toekomstige rooms-katholieke statistische aanspraken, met uitzondering van de afvalligheidsstatistiek.“

Meer in het algemeen valt in gesprekken met Engelse humanisten op, dat zij veel tijd en aandacht (moeten) besteden aan de invloed van kerkelijke zijde op het leven in hun land. Dit is niet zo verwonderlijk als men bedenkt dat er in Engeland geen scheiding is tussen kerk en staat en bijvoorbeeld de Britse koningin óók hoofd van de anglicaanse kerk is.

Met name de leden van de Gay Humanist Group betreuren het dat er geen sterkere humanistische organisatie in hun land is en het merendeel is dan ook lid van de secularisatievereniging. Dit neemt overigens niet weg dat er wel kontakten zijn tussen deze groep en de British Humanist Association en dat enkelen, gestimuleerd door deze homo-

...ietwat vergane glorie

groep, thans bezig zijn in de provincie plaatselijke afdelingen van de B.H.A. van de grond te krijgen. Dit korte bezoek op uitnodiging van de Gay Humanist Group, (dat duidelijk niet beperkt bleef tot deze groep), is vooral van belang geweest om wederzijds weer eens helder voor ogen te krijgen, dat humanisme een internationale aangelegenheid is. Want die wetenschap dreigt nogal eens in de vergetelheid weg te zakken als we druk doende zijn met onze plaatselijke en landelijke problemen en activiteiten.

Chiel Verduijn

DUURZAAM OP ZOEK NAAR EEN PARTNER?

Al meer dan 30 jaar biedt het Landelijk Centrum voor Huwelijkskontakten en andere duurzame man-vrouw relaties (korter gezegd het LCH) dienstverlening aan mensen voor het vinden van een (hetero-)partner. Het Centrum doet dat op ideële basis, zonder winstoogmerk, en ongeacht kerkelijke gezindte of levensbeschouwing. In het bestuur zitten ook enige humanisten, daarnaast zijn er een aantal humanistische adviseurs/vertrouwenpersonen via deze stichting aanspreekbaar.

In een onlangs verschenen folder meldt de LCH dat ongeveer 1800 mensen bij de stichting staan ingeschreven waarvan via bemiddeling ieder jaar éénderde een partner vindt. De stichting zou graag wat meer bekendheid willen hebben. Personen of besturen die zich voelen aangesproken, kunnen affiches en folders bestellen bij: LCH, Prinsenlaan 1, 3732 GN in De Bilt (U). Bellen kan ook: 030-760630. (HvH)

WARMLOPEN VOOR ENERGIEDISKUSSIE

Hoort u ook zo weinig van de activiteiten van de Stuurgroep Maatschappelijke Diskussie Energiebeleid u weet wel: die onder leiding van ex-minister de Brauw de zogenaamde brede maatschappelijke diskussie over energie voorbereidt? Toch is het de bedoeling dat eind dit jaar een soort tussenrapport verschijnt waarover dan in 1983 breed maatschappelijk gediscussieerd kan worden. De stuurgroep wordt kritisch gevolgd door de onafhankelijke Werkgroep Energiediskussie. Vele organisaties waaronder het HV, hebben zitting in deze werkgroep die ten behoeve van de komende energiediskussie in augustus en september een kadertraining organiseert. Belangstellenden kunnen zich opgeven bij: het projektbureau WED, Damrak 28/30, 1012 LJ in Amsterdam. Telefoon 020-270328. De werkgroep is ook van plan om informatie- en diskussiemateriaal uit te geven dat ook beschikbaar zal zijn voor belangstellende groepen in het HV.